

Kateřina Jonášová: INSPIRACE A ODKAZ BUDOUCÍM GENERACÍM

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Jonášová, jsem Husákova holka, ročník 1975, narodila jsem se ve městě s rudou září, rodičům, kteří měli oba za sebou už jedno nevydařené manželství, a tak si to druhé hýčkali, čímž mně a mým dvěma mladším bratrům uchystali idylický vstup do světa. Svůj první příběh – seriál o medvídkovi - jsem napsala ve druhé třídě na otcově psacím stroji, psaní a čtení byly vždy mou nejoblíbenější činností, takže jsem vystudovala žurnalistiku, kde jsem paradoxně přestala psát a začala fotit a zabývat se počítačovou grafikou. Po studiích jsem se k psaní vrátila a vedla internetový časopis pro ženy. Hesla: publicistika, zájem o genderové vztahy ve společnosti a nové technologie od té doby provázejí vše, čím se profesionálně zabývám. Nejsem vdaná, s partnerem společně vychováváme dvě malé děti, chlapeček nosí tatínkovo příjmení, holčička moje. Vrátila jsem se s rodinou do vsi, v níž žili moji prarodiče. Od roku 2000 jsem členkou českého týmu projektu Paměť žen.

Rozhovory, které jsem vedla s ženami starších generací, a rozhovory, které jsem měla možnost v rámci projektu číst a analyzovat – i v širším mezinárodním měřítku – mě naučily důsledně zařazovat sebe sama – osobně a beze studu – do situace, v níž se zrovna nalézám. Proto ten životopisný úvod. Naučila jsem se **tematizovat sebe sama**, vidět se jako subjekt svého vlastního příběhu, subjekt, který už do pomyslné řeky života nenoří dlaně s široce rozevřenými prsty, takže se nemůže napít, naopak, pije plnými doušky a je si vědom toho, že i on-ona si může z proudu vybrat vodu čistou a vodu zakalenou.

Díky Paměti žen se učím naslouchat a vážit si **každodennosti**, která plete naše životy. Pamětnice jsou pro mě svým způsobem hrdinkami každodennosti, které mě napájejí chutí udržovat si v každé minutě integritu a být k této minutě pozorná. Nikdy totiž nevím, zda právě tuto minutu si má paměť neuchová jako symbolickou, nebo zda neutkví v paměti někoho, s kým tuto minutu prožívám, jako můj otisk. Relativizuje se míra důležitosti událostí, které popisuje učebnicová historie a vyžaduje struktura profesních „sivíček“, a událostí, které dávají těm „velkým datům“ kontext a vůni, které jsou fádni, rutinní, nebo naopak příliš poetické.

Pro nás – pro ženy mladších generací – je obrovsky důležité, že tu vzniká sbírka ženského vyprávění. Jakási **ženská genealogie**, která mi nahrazuje ženskou mytologii, předkládá sbírku, z níž si můžu vybírat vzory, s nimiž se můžu konfrontovat, srovnávat svou situaci a svou strategii rozhodování. Černé hodinky a vyprávění, jak to bylo za starých časů vymizely z našich rodin, minulost není součástí dneška a budoucna, takže většina z nás nezná historii vlastní rodiny. Každá žena, která mi otevírá svou paměť, je pro mě cenným zdrojem informací pro mou vlastní rodovou paměť. Kromě jiného mě inspiruje k vyptávání, k rozhovorům s mými nejbližšími. A díky specificky ženskému pohledu na události mě inspiruje k vytvoření spiklenecké linky babička-matka-dcera.

Tato trojice poučení, kterou v biografických rozhovorech nacházím: tedy tematizování sebe sama, úcta ke každodennosti a zásobárna ženských příběhů, je podstatná pro mou vnitřní emancipaci, sebeuvědomění, pro vnitřní narušení panujícího společenského řádu.

Moje generace totiž dle mého stojí rozkročena mezi tuto vnitřní emancipaci v rámci každodenního rozhodování a emancipaci vnější, deklarovanou, historicky danou ve větší míře než generace předchozí. Tuto „rozkročenost“ je možno vidět v ambivalenci, kterou projevujeme. Jsme v půli cesty. Provokativně zde uvedu několik příkladů, přesněji - jen je naznačím a vycházím přitom z poznatků z rozhovorů se starší generací, tedy z toho, které faktory je ovlivňovaly, na co v rozhovorech kladou důraz. Tak, aby v následné diskusi, kterou předpokládám, vznikl názorný most mezi „nimi“ a „námi“. Zobecňuji, ale poučena Pamětí žen zobecňuji jen ve snaze o další diskusi a zkonkretizování.

Ambivalentní vztah ke vzdělání

Vzdělání už není tou váženou metou, kvůli níž si rodina odřiká. Pragmatičtější přístup ke vzdělání, nutný je papír, kredity. Vzdělání je kolonka v CV, ukazatel mé hodnoty na trhu práce.

Ambivalentní vztah k mateřství

Po mateřství toužíme, ale odkládáme ho. Dítě je překážka v kariéře, v cestování, v užívání života, v kulturním životě. Toužíme po něm, ale spíše jako po součásti jakési společenské výkonnosti. Toužíme dokázat ostatním, že umíme mít dítě, přitom jsme v plánování rodičovství (včetně pečlivého výběru partnera) velmi zodpovědné. Chceme být i jako matky stejné jako dříve. Chceme se s otcem dětí střídat ve výchově. Chceme po společnosti, aby se k nám chovala přívětivě a usnadňovala nám starost o dítě: práci z domova, na zkrácený úvazek, dětské koutky v kanceláři, restauraci, galerii... V okamžiku mateřství ale tyto představy berou za své. Výsledkem bývají páry s jedním, maximálně dvěma dětmi.

Ambivalentní vztah k porodu

Porod vnímáme jako fyzický výkon, metafyzický význam porodu opomíjíme. Jsme v moci lékařů, zatím pořád málo důvěřujeme vlastnímu tělu a porodním bábám. Otec u porodu je hit, ne již tak otec u dítěte v šestinedělí nebo v prvních měsících života.

Ambivalentní vztah k manželství

Manželství je pojímáno jako víceméně ekonomická smlouva. Manželství je pasé, podstatnější je partnerství. Partnerství v sobě nese volnost, dočasnost a jinou zodpovědnost. V duchu sice pořád doufáme ve vdavky s vysněným princem, ale manželství jako instituci paradoxně ze všech elementů starých pořádků opouštíme nejnáze. Manželství není v módě.

Ambivalentní vztah k tělu

Známe svou cenu, svá práva, vážíme si svých schopností. Ale stále více propadáme diktátu, který říká „i ty musíš vypadat skvěle“. Umělá a unifikovaná „krása“ je podstatnou součástí ženství a její význam oproti minulým generacím jen roste (díky zájmu všemožných marketingových odborníků). A tělo a jeho nedostatky oproti časopiseckým ideálům jsou velkým tématem ženského života.

Ambivalentní vztah k matce

Matku potřebujeme. Zejména jako babičku ke svým dětem, protože babička jako instituce má své silné postavení ve společnosti se stále vyššími nároky na pracovitost a výkonnost žen i v době těsně po narození dítěte a s tenčící se sítí zařízení pro děti. Současně ale chceme žít jinak než žila ona. Odmítáme plnit dokonale x rolí najednou: matky, kuchařky, uklízečky, pracovnice, partnerky, dcery... Odmítáme trojí zatížení – práci, domácnost, děti. Ale v konfrontaci se svou matkou cítíme provinění, když tyto role nezvládáme. Vždyť ona dokázala vše stihnout a bez technologického pokroku. Jsme v pasti, z níž vede cesta jen přes

kontinuální ptaní se sebe sama, jestli je pro mě důležitější vyprat a vyžehlit, učit se cizí jazyk nebo jít s dítětem do mateřského centra. Socialisticky emancipovaná matka je největší bariérou skutečné vnitřní emancipace dcer.

Ambivalentní vztah k veřejnému životu

Ženy se málo účastní oficiální části veřejného života, v politice, v médiích jsou ve stínu mužů. Svůj prostor si budují v neziskové sféře, inklinují k charitě, sociální práci a projektovému způsobu fungování. Nezisková občanská společnost je v moci žen. Je otázkou, kdy se nezisková sféra stane součástí polis, kdy jí začne politická reprezentace naslouchat či ptát se na názor.

Děkuji za pozornost,

Kateřina Jonášová

katerina.jonasova@prezidentka.cz